

Lupta maselor populare din județul Gorj pentru cucerirea prefecturii — 3 martie 1945

PETRE SECELEANU

În istoria poporului român sînt nenumărate momente care amintesc despre răsunătoarele victorii cîștigate în marile bătălii pentru apărarea pămîntului și libertății, pentru dreptate socială și independență națională. Dar, niciodată forțele participante nu și-au manifestat voința, spiritul revoluționar și eroismul, așa cum au făcut-o masele populare — clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, toate forțele progresiste — în lupta pentru instaurarea puterii revoluționar-democratice.

Masele populare din orașul Tîrgu-Jiu și județul Gorj, alături de forțele democratice și progresiste din țară, în frunte cu comuniștii, s-au integrat în lupta revoluționară pentru traducerea în viață a dezideratelor naționale — corespunzător etapei istorice respective — cuprinse în platforma politică a P.C.R. În scurta, dar glorioasa istorie a anilor primei etape a revoluției populare, pas cu pas, pot fi urmărite în Gorj, ca și în întreaga țară, toate etapele luptei revoluționare desfășurate sub conducerea Partidului Comunist Român.

În județul Gorj, procesul de organizare a maselor a început imediat după 23 August 1944, întreaga activitate de organizare a vieții politice, economice și sociale efectuîndu-se sub conducerea Comitetului județean de partid, constituit la începutul lunii septembrie 1944¹).

De la primii săi pași, comitetul județean s-a afirmat prin acțiunile organizate în conducerea vieții sociale, politice și economice a Gorjului. Conștient de faptul că de întărirea propriilor rînduri depinde tăria și fapta sa, în baza circularei C.C. al P.C.R. din octombrie 1944, a trecut la o susținută activitate de reorganizare și lărgire a rîndurilor sale prin primirea de noi membri, în principal a celor mai înaintate elemente din rîndul muncitorilor, țăranilor și intelectualilor. Într-un raport de activitate, comitetul județean de partid sublinia că: „trebuie acționat urgent pentru organizarea și reorganizarea celulelor de partid în fiecare fabrică și cartierele orașului, la țară, în fiecare sat și comună“²).

La scurt timp, după indicația dată de conducerea organizației județene de partid, în Tîrgu-Jiu s-au pus bazele unei celule de partid pe

oraș, cu un secretar numit. Celula includea toți membrii de partid din Tîrgu-Jiu, meseriași din atelierele particulare, intelectuali, muncitori manuali. Concomitent, se organizează celule în cartierul Obreja, fabricile „C.A.M.“, „A.P.A.C.A.“, „Filderman”, „Stănești”, „P.A. Sadu”, „C.F.R.“, „Sanatoriu” Dobrița, cât și într-un însemnat număr de sate și comune. Astfel, la începutul lunii februarie 1945 existau 40 de celule ce însumau aproape 800 membri³). Semnificativă în acest sens este informarea trimisă de celula de partid de la „P.A. Sadu”, Comitetului regional de partid Craiova, în care se arăta : „De la 23 August 1944, cîțiva muncitori (...), fiind simpatizanți ai partidului comunist, s-au ocupat cu organizarea muncitorilor în sindicat, reușind ca pînă la 1 octombrie 1944 să înscrie circa 1600 membri, femei și bărbați. La 1 octombrie 1944, primind dispozițiuni de la Comitetul județean Gorj al P.C.R., am desfășurat o muncă susținută de înscriere și organizare în partid, formînd o celulă de partid ce cuprindea circa 150 membri⁴). Alături de muncitori, mulți țărani din satele Olari, Strîmba, Sărdănești, Valea Rea, Șasa, Piscoi și Deleni au cerut înscrierea în partidul comunist arătînd : „am fost contra hitlerismului și fascismului, ne place programul partidului comunist și vom lupta cu credință pentru aceste idei⁵).

Creșterea rapidă a numărului membrilor de partid demonstrează puternica influență pe care o avea în rîndul maselor, că ele vedeau în partid apărătorul de nădejde al intereselor lor, înfăptuitorul ideilor seculare de libertate și fericire. Urmărind consecvent lărgirea și consolidarea rîndurilor sale, organizația județeană a desfășurat o intensă muncă de propagandă în rîndul maselor largi populare. Grăitoare este nota postului de jandarmi a comunei Turburea, în care se arăta : „Comuniștii din această comună desfășoară o intensă activitate de propagandă în rîndul populației. Organizația județeană de partid a dat instrucțiuni elementelor sale din mediul rural să desfășoare activitate de propagandă în rîndul populației⁶).

Preocuparea Comitetului județean Gorj al P.C.R. pentru unitatea de acțiune a forțelor muncitorești și dezvoltarea colaborării dintre P.C.R. și P.S.D., realizată în acțiuni comune pentru înfăptuirea celor mai urgente sarcini și apoi în rezolvarea unor probleme social-politice fundamentale, cerute de mersul înainte al societății românești, a avut o deosebită însemnătate în evoluția evenimentelor revoluționare. În adunările organizate, în rapoartele de activitate, se făceau referiri la „întărirea unității între cele două partide și preocuparea lor pentru mărirea numărului de membri din rîndul clasei muncitoare. De asemenea, organizația județeană a P.S.O. chema membrii săi la unitate și la organizarea de acțiuni comune cu cele ale comitetului județean al P.C.R., cum a făcut-o și în adunarea ținută în sala teatrului „Căldărușe” din

Tîrgu-Jiu, ce s-a încheiat cu îndemnul: „Fiecare dintre dumneavoastră să plece de aici întărit în crezul socialist și să devină, în satul sau întreprinderea unde lucrează, un pion al socialismului, un apărător al libertăților cucerite la 23 August 1944“⁷).

Una din primele sarcini care a stat în fața organizației județene de partid Gorj a fost reorganizarea sindicatelor și a celorlalte organizații de masă, de femei, tineret etc. Prin ele, partidul mobiliza masele la lupta împotriva partidelor reacționare, P.N.Ț. (Maniu) și P.N.L. (Brătianu), a reprezentanților lor din județ care ocupau funcții importante, de conducere, în aparatul de stat.

Deși industria Gorjului era slab dezvoltată, în martie 1945, peste 6000 de muncitori erau deja organizați în sindicate. După constituirea, în noiembrie 1944, a comisiei de organizare a mișcării sindicale unice, muncitorii și alți salariați din județ și-au creat imediat organizații sindicale și comitetele de fabrică. În fruntea acestor acțiuni se aflau membrii partidului comunist, „care sînt de altfel cei mai activi“⁸), cum se arăta într-un raport al comitetului județean de partid. Încă din primele zile ale lunii septembrie 1944, muncitorii de la „P.A. Sadu“, „C.A.M.“, întreprinderile „Filderman“, „APACA“, cofetarii din Tîrgu-Jiu și alții și-au ales comitetele lor, menite să sprijine desfășurarea procesului de producție, să combată actele de sabotaj și să apere interesele lucrătorilor⁹).

Pînă la sfîrșitul anului 1944, peste 90% din salariații județului erau organizați în sindicate. Astfel, mișcarea sindicală devine o puternică forță în mîna clasei muncitoare, a celorlalte forțe democratice pentru înfăptuirea transformărilor revoluționare ale vremii.

În bătălia pentru organizarea în sindicate, muncitorimea gorjeană a avut de înfruntat ostilitatea majorității reacționare din guvernul Sănătescu, cît și a celei locale. În unire cu autoritățile reacționare locale, unii patroni s-au opus organizării muncitorilor în sindicate continuînd să spargă unitatea sau să elimine pe calea concedierilor abuzive elementele cele mai conștiente, după cum s-a procedat la „P.A. Sadu“, întreprinderea „Filderman“ Stănești, unde, sub pretextul lipsei de lucru și a materiilor prime, au fost concediați muncitori, parte din ei fiind membri ai comitetelor de inițiativă sindicală din întreprinderile respective.

Comitetul județean Gorj al P.C.R., conștient de rolul și misiunea ce-i revenea în transpunerea în practică a obiectivelor stabilite de partid pentru această perioadă, pe lîngă activitatea de lărgire și consolidare a rîndurilor sale, a desfășurat o susținută muncă de lămurire și atragere a tuturor forțelor democratice și revoluționare într-un front unic ce avea ca scop realizarea sarcinilor etapei pe care o parcurgeau.

Semnificativă pentru modul cum a acționat în atragerea și lămurirea forțelor democratice și revoluționare, în întărirea adeziunii acestora la programul partidului, este marea manifestație populară din sala teatrului „Căldărușe“ organizată de „Uniunea patriotică“ din Tîrgu-Jiu, la care a participat un număr însemnat de cetățeni din oraș și județ, în marea lor majoritate fiind muncitori de la „C.A.M.“, „P.A. Sadu“, „APACA“ etc. În cuvîntul său, Aurel Penescu, din partea comisiei sindicale, arăta că : „În Tîrgu-Jiu s-a început procesul de organizare în sindicate, care trebuie însă continuat peste tot : în fabrici, în ateliere, în birouri și pe ogoare, aceasta în interesul muncitorimii și al economiei“. O muncitoare de la C.A.M. susținea că „femeile muncitoare trebuie să fie egale în drepturi cu bărbații, pentru că, muncind cot la cot cu ei, trebuie să se bucure și de drepturi egale“. Alt reprezentant, vorbind în numele Frontului Unic al Tineretului Patriotic, cerea : „Să ne organizăm, să ne apropiem, să ne luminăm. Tineretul trebuie să-și deschidă calea în viață, nu cu revorverul, ori cu bîta, ci cu sufletul, cu vorba, cu convingerea“. În încheiere, s-a adoptat moțiunea prin care participanții cereau : „un guvern în care să participe reprezentanții muncitorilor și țăranilor, în spiritul Platformei elaborate de partidul comunist ; cerem înlăturarea fasciștilor, profasciștilor și legionarilor din administrația publică și din viața economică ; cerem exproprierea moșiștilor și împrăștierea țăranilor ; cerem întronarea regimului de dreptate care să înfăptuiască programul partidului comunist, indiferent de clasă socială, origine sau naționalitate“¹⁰).

În lupta pentru înfăptuirea sarcinilor revoluției democrat-populare, partidul comunist s-a preocupat îndeaproape de organizarea maselor țărănești. La indicația conducerii partidului, organizația județeană Gorj a desfășurat o susținută muncă de organizare a țăranimii muncitoare în comitetele țărănești. În septembrie 1944, are loc la Craiova prima manifestație organizată de partid la care au participat și cetățeni din comunele județului Gorj. Cu acest prilej, s-a manifestat hotărîrea de a lupta pînă la capăt penaru stîrpirea rămășițelor fasciste, pentru instaurarea libertăților democratice. Încă din acea lună, sub îndrumarea comuniștilor și cu sprijinul muncitorilor, țăranii încep să se organizeze în comitete țărănești care să le apere interesele și să lupte pentru satisfacerea revendicărilor.

Concomitent cu lupta pentru crearea și dezvoltarea comitetelor țărănești, comitetul județean acordă o mai mare atenție întăririi și dezvoltării „Frontului Plugarilor“ ca organizație democratică a țăranimii. Către sfîrșitul anului 1944 și începutul anului 1945, procesul de organizare a țăranimii gorjene în Frontul Plugarilor s-a intensificat, feno-

men influențat de o seamă de factori printre care : unificarea organizațiilor „Partidul Plugarilor și al Muncii“, „Liga contra cametei“, cu „Frontul Plugarilor“, proces realizat la 20 noiembrie 1944, într-o adunare populară, la care au luat parte un număr mare de țărani veniți la Tîrgu-Jiu din toate comunele județului. La sfîrșitul adunării, plugărima gorjeană a hotărît să adere total la Platforma F.N.D. În cuvîntul rostit la adunarea publică a organizației județene a Frontului Plugarilor, Romulus Zaroni, pe atunci ministrul agriculturii, arăta că „Organizația județeană a Frontului Plugarilor din Gorj se prezintă ca o organizație încheată care cuprinde în rîndurile sale o masă însemnată a țărănimii din Gorj“⁽¹¹⁾).

Primele comitete țărănești și ale Frontului Plugarilor sînt cele constituite în adunările publice din comunele Ciocadia și Bengești; apoi, în primele zile ale lunii octombrie, s-au constituit și în comunele Urdari, Gîrbov, Ceauru, Peșteana, Baia-de-Fier, Cîlcești și altele. Într-un raport al Comitetului județean de partid din luna ianuarie 1945 se menționa faptul că „sînt alese comitete țărănești în toate cele 119 comune ale județului nostru“⁽¹²⁾).

În procesele verbale și în moțiunile votate în adunările satești, erau exprimate doleanțele și revendicările pentru care lupta țărănimea. În scurt timp, comitetele țărănești, au devenit nu numai organe de luptă pentru rezolvarea problemelor agrare, dar și organe cu sarcini și funcțiuni mai complexe. Ele vor hotărî în toate problemele care interesează bunul mers al comunei. Nici încercările prefectului județului și ale aparatului său reacționar de a intimida și opri țărănimea să se organizeze, nici bandele teroriste organizate de conducerea P.N.Ț. din Gorj, nici asasinarea țăranilor cu spirit revoluționar dezvoltat n-au dat rezultate, n-au putut opri procesul de smulgere a pămîntului din mîna moșierilor⁽¹³⁾, ceea ce a făcut ca la sfîrșitul lunii februarie 1945 aproape toate plășile din județ să fie cuprinse în lupta pentru rezolvarea problemei agrare.

Un obiectiv important înscris în Platforma F.N.D., pentru care au luptat masele largi populare, a fost înlăptuirea reformei agrare pe cale revoluționară. Avînd ajutorul frățesc al muncitorilor din fabrici, țărănimea lupta cu hotărîre pentru a deveni stăpîină pe pămîntul pe care l-a muncit din moși-strămoși. Îndrumați de comuniști, sau conduși direct de aceștia, la sfîrșitul anului 1944 și începutul anului 1945 țărani din satele Gorjului intră pe moșii, împărțindu-le. De fapt, în Gorj, se trecuse la împărțirea pămîntului cu mult înainte de legiferarea improprietăririi. Concludente sînt cuvintele moșierului Ion Cuțui din Urdari : „Vă rog să binevoiți a cunoaște că din cauza turburărilor ce mi se fac în continuu la proprietatea mea, unde mi s-au luat aproape toate vi-

tele și în același timp moșia, ce se împarte tuturor locuitorilor, eu nu pot să mai iau măsuri de însămânțare¹⁴). În același timp, plasa Brădiceni anunță camera agricolă că în zonă nu mai sînt proprietăți pentru expropriere, deoarece au fost împărțite de țărani, anterior legiferării legii. Dorința de a intra în stăpînirea pămîntului muncit cu atîta sudoare și lacrimi, și nu de puține ori cu sînge, îi determină și pe locuitorii satului Cornești să treacă la împărțirea pămîntului. „Nu ne-am gîndit niciodată, spunea Ion Gugu, țăran din Cornești, că pămîntul pe care-l muncim să fie al nostru, că vom putea vreodată scăpa de povara care era pusă de boieri pe capul nostru. Acestea toate se datoresc clasei muncitoare și, mai presus de toate, partidului comunist care s-a pus în fruntea muncitorilor din fabrici și, chiar cu jertfe de sînge, am putut scăpa de tirania boierească¹⁵).

se extinde tot mai mult și cuprinde toate comunele județului. Încă din luna februarie 1945, țăranii din Broșteni, Plopșor, Urdarii-de-Jos și

Acțiunea pentru împărțirea pămîntului smuls din mîna moșierilor se extinde tot mai mult și cuprinde toate comunele județului. Încă din luna februarie 1945, țăranii din Broșteni, Plopșoru, Urdarii-de-Jos, și Urdarii-de-Sus, din Aninoasa, Bengești și alte comune ale județului au trecut la împărțirea pămîntului. Amintirile sînt încă vii în memoria țăranilor din Plopșor și Broșteni care au înfrînt ferocitatea și amenințările moșierului Calotescu. La Urdari, acțiunea sîngeroasă a moșierului a culminat cu atacarea și rănirea președintelui comisiei pentru reforma agrară din comună. La Aninoasa, plasa Cărbunești, președintele comisiei de reformă agrară nu-și putea desfășura activitatea de control din cauza membrilor P.N.Ț., care au provocat incidente și au suspendat adunarea obștească. De asemenea, un grup de comuniști din comună în frunte cu I. Popescu, încercînd să ridice tractorul proprietarului Săvulescu, camuflat în zăvoi, au fost amenințați de oamenii acestuia, iar cînd tractorul a fost tras în curtea proprietarului, au fost întîmpinați cu focuri de armă¹⁶).

Forțele revoluționare își întăreau continuu pozițiile, înfăptuind astfel profunde transformări cu caracter democratic. În cadrul acestora, un loc important îl ocupa lupta pentru democratizarea aparatului de stat. În județul Gorj, ca de altfel în întreaga țară, în conducerea prefecturii, preturilor și primăriilor își găsiseră loc de refugiu mai ales legionarii și căpeteniile partidelor politice burgheze, de unde unelteau în fel și chip împotriva democrației și a poporului. Ei sabotau aprovizionarea populației, dădeau naștere la diversiuni politice, puneau în circulație tot felul de zvonuri alarmiste pe seama comunistilor, a organizației județene de partid.

Aparatul administrativ, polițienesc și juridic era format din ele-

mentele cele mai reacționare, funcțiile de prefect și pretor erau deținute de ofițeri superiori, cei mai mulți fiind moșieri sau fii de moșieri. În fruntea primăriilor se aflau, mai ales, îmbogățiți de pe urma afacerilor politice, chiaburi și alte elemente docile regimului burghezo-moșieresc. Față de situația existentă, forțele revoluționare în frunte cu comuniștii luptau pentru grăbirea purificării aparatului de stat, a înlocuirii elementelor antidemocratice din conducerea județului și instalarea în locul acestora a reprezentanților maselor populare.

Întărirea organizațiilor de partid prin primirea noilor membri din rîndul celor mai înaintate elemente, cît și creșterea influenței în rîndul maselor populare au declanșat din partea aparatului de stat, a conducerii unităților industriale, a patronilor, puternice acțiuni de intimidare și reprimare a mișcării comuniste, a simpatizanților ei. Într-un ordin al jandarmeriei se menționa: „În centrele industriale și muncitorești, elementele comuniste vor răspîndi manifeste, afișe, lozinci și chemări cu conținut comunist. Luați măsuri ca aceste acțiuni să fie imediat împiedicate, organizați patrulare numai în comunele de reședință și în acele locuri cu întreprinderi industriale: la Vădeni, Bumbești-Jiu, Meri, Lunca-Mare, Polatiște, Turcinești și Tismana, care să se găsească permanent în mijlocul populației“¹⁷⁾.

În articolul intitulat „Terorizarea muncitorilor continuă la P.A. Sadu“, publicat în „Scînteia“ din 11 octombrie 1944, era demascată public atitudinea dușmănoasă a colonelului Artur Popescu — directorul întreprinderii — hitlerist înfocat care, fiind informat că muncitorii hotărîseră organizarea unui miting pentru a cere unele drepturi și a-și manifesta ura împotriva fasciștilor din conducerea întreprinderii, a dat ordin zbirului fascist, căpitanul Olteanu, să împiedice acțiunea muncitorilor prin dublarea santinelelor în posturi, în arme și cariere încărcate și postate în diferite locuri pe șoseaua Valea Sadului — colonie. Cu toate măsurile luate, muncitori nu se lasă intimidați de puștile și mitralierele fasciștilor din conducerea întreprinderii și trec imediat la organizarea mitingului și a demonstrației ce s-a desfășurat în colonia muncitorească. Demonștranzii purtînd steaguri, lozinci, au scandat într-un glas „Pentru guvern F.N.D.“, „Jos clica fascistă în frunte cu călăul Artur Popescu“, „Să ne fie satisfăcute toate revendicările pe care le-am înaintat conducerii întreprinderii“. Andrei Vasile, din partea Comitetului județean de partid, în cuvîntul rostit în fața mulțimii, arăta: „Să nu vă fie teamă de măsurile represive și abuzive, căci în curînd hitleriștii și fasciștii care sînt azi în conducere, mîine vor fi înlocuiți și trași la răspundere pentru abuzurile făcute“¹⁸⁾.

Acțiunile muncitorilor de la „P.A. Sadu“ cresc în intensitate, în același timp se dezvoltă și conștiința muncitorească, ei devenind tot

mai hotărâți și conștienți că numai prin luptă vor obține drepturile. Astfel, la 22 octombrie 1944 și la 10 decembrie, prin glasul tot mai insistent al muncitorilor, alături de ei fiind locuitorii comunelor Bumbești-Jiu, și prin demonstrațiile organizate, cereu înlăturarea imediată a membrilor guvernului care, așa cum spuneau ei, nu a făcut și nici nu vor să facă nimic pentru clasa muncitoare și pentru țărani; numai un guvern F.N.D. poate îndeplini nevoile arzătoare ale muncitorilor și țăranilor.

Încurajați de atitudinea prefectului și subprefectului, reprezentanții fasciști din conducerea întreprinderii militarizată „Filderman“ Stănești nesocotesc acțiunile muncitorilor care, constituiți în sindicate, depun toate eforturile pentru mărirea producției. Văzînd acest lucru, muncitorii avînd în frunte comuniștii, au trecut la acțiuni deschise, organizînd mitinguri care se sfîrșeau prin hotărîrea lor ca acești indivizi să părăsească imediat întreprinderea. În locul celor schimbați cereau să fie puși oameni din rîndul lor care sînt mai destoinici și patrioți, care să le reprezinte sigur interesele¹⁹⁾.

În luna octombrie 1944, s-a constituit comitetul local al F.N.D., care a avut o puternică înrîurire asupra organizării și conducerii întregii activități politice și organizatorice, privind adeziunea maselor la marile acțiuni de demascare și înlocuire a elementelor reacționare din aparatul de stat. Au avut loc puternice demonstrații și mitinguri, unde și de această dată masele populare își arătau atașamentul față de conținutul Platformei program al F.N.D. În acele clipe grele, presa gorjeană publicînd Platforma program al F.N.D. cerea tuturor cetățenilor județului să o sprijine ca pe singura lor alternativă spre pace, bunăstare și progres.

La apelurile Comitetului județean al F.N.D., în numeroase localități au avut loc mari acțiuni, prin care se cerea tot mai insistent un guvern democratic capabil să îndeplinească obiectivele programului de guvernare. La C.A.M., Gura Sadului și în unele localități sătești, tot mai mulți muncitori, țărani și intelectuali își manifestau recunoștința și încrederea în partidul comunist, inițiatorul Platformei F.N.D., văzînd în ea grija pentru interesele lor cele mai arzătoare și pentru destinele țării. Unul dintre miile de susținători și aderenți ai Platformei F.N.D. este și țăranul Lazăr Socol ce a fost arestat din ordinul subprefectului Titu Popescu, pentru că în localul prefecturii explicase unui grup de tovarăși conținutul Platformei F.N.D.²⁰⁾.

Alături de mitinguri și demonstrații, prin moțiuni, proteste, telegrame etc., numeroase colective de muncitori, țărani, intelectuali și funcționari din județ făceau puternice presiuni asupra monarhiei în vederea abolirii guvernelor care încercau să mențină vechile rînduieli.

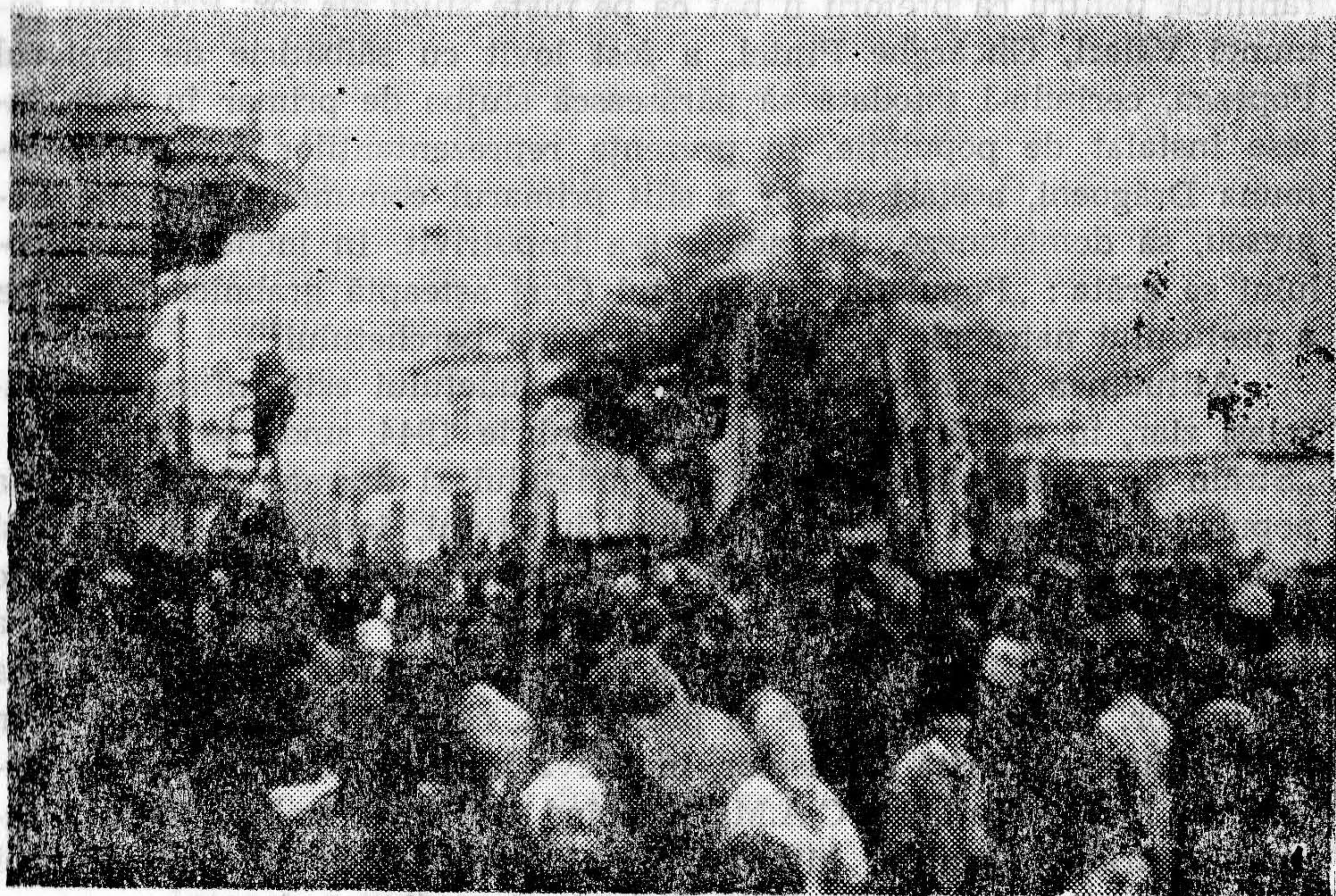
rani și muncitori lapte, ouă, lână, cereale, fără a le da nici un ban. Aceștia erau scoși la tot felul de rechiziții și corvezi, în timp ce chiburii nu erau întrebați de nimic.

Marea demonstrație a populației gorjene, la Tîrgu-Jiu, din februarie 1945, pentru un guvern al F.N.D.

La balconul prefecturii Gorj a apărut noul prefect democrat, la 3 martie 1945.

Mitingul organizat de Comitetul județean Gorj la 3 martie 1945,
la instalarea prefectului democrat

Bătăliile de clasă de după eliberare, și mai ales cele de la începutul anului 1945, au cunoscut o mare amploare atât în orașul Tîrgu-Jiu, cât și în județ. În condițiile avîntului revoluționar, locuitorii județului, conduși de partid, au participat la lupta hotărîtă pentru înlăturarea din conducerea prefecturii și primăriilor a elementelor fasciste, a reprezentanților burgheziei și moșierimii, înlocuirea lor cu oameni din popor.

La această aspră încleștare, alături de muncitori, era tot mai puternic antrenată și țărănimea, ce devenea din zi în zi aliatul de nădejde al clasei muncitoare.

Atitudinea reacționară a prefectului și ajutoarelor sale este demonstrată și în „Scînteia“ din 19 februarie 1945, unde se arăta că primarii democrați din Gorj sînt bătuiți de pretorul Popescu. Prefectul, colonelul Covrig se supără cînd gazetele democratice vorbesc despre felul în care oamenii lui înțeleg să administreze. Țăranii nu mai pot suporta rechizițiile și corvezile prin care sînt hî țuiți și sustrași treburilor gospodărești. Pretorii au căpătat acum atîta curaj, încît nimeni nu-i mai poate ține în hotarele legilor. Nici chiar primarii aleși de populație nu mai pot îndrăzni să se împotrivescă prigoanei la care este supusă ță-

rănimea, pentru că pretorii îi bat ca pe niște slugi ale lor. Primarul comunei Vălari, Gheorghe Pinteii, a fost lovit cu sălbăticie de pretorul Popescu, cerîndu-i totodată să părăsească slujba de primar în care fusese instalat de populație, în prezența reprezentanților F.N.D. În comuna Drăgoeni, același pretor a silit primarul comunei, Gheorghe Negrescu, să demisioneze, dar acesta s-a împotrivit. În încheierea articolului se arăta : „Populația din județul Gorj așteaptă grabnica înlocuire a pretorului netrebnic și darea lui pe mîna parchetului²¹⁾).

Atitudinea dușmănoasă a prefectului județului este înfierată de același ziar, în numărul său din 15 noiembrie 1944, unde se consemna : „Străin de interesele adevărate ale județului și dușman față de viața populației, colonelul Covrig, prefectul județului, împiedică satele să-și facă orînduiala în conducere“. În continuare, se arăta : dacă nu poate conduce astfel, colonelul Covrig să plece, iar dacă nu vrea să plece, va fi silit. Să lase țărănimea să alunge oamenii lui Antonescu din fruntea comunelor, ori să plece el de la prefectură, chiar fără voia lui²²⁾. Prin forța și lupta hotărîtă a maselor, în cîteva întreprinderi din Gorj, sabotorii au fost epurați. La C.A.M., începînd cu 12 decembrie 1944, a început epurarea agenților hitleriști, la „Filderman“ Stănești, muncitorii au hotărît să fie înlăturate elementele fasciste din conducere.

Prin forța maselor, în 22 de comune ale județului au fost instalați primari, iar în unele întreprinderi și fabrici muncitorii au trecut la înlocuirea pe cale revoluționară a elementelor reacționare, instalînd în locul acestora, comuniști, elemente din rîndul muncitorilor. Un mare succes al forțelor revoluționare este cel înregistrat la 6 noiembrie 1944, cînd muncitorii din fabrici, ateliere și magazine — și-au instalat primarul lor, democrat, profesorul Petre Panaitiu — la conducerea primăriei din Tîrgu-Jiu.

Demonstrațiile și mitingurile organizate în Tîrgu-Jiu și județ de organizația județeană erau sprijinite cu entuziasm de întreaga populație. În piața orașului a avut loc o mare manifestație de simpatie pentru F.N.D. În cuvîntul lor, reprezentanții F.N.D. au arătat populației adunate importanța pe care F.N.D. o dă luptei pentru binele muncitorilor și țăranilor. La sfîrșitul adunării, participanții au hotărît să trimită Consiliului Național al F.N.D. următoarea telegramă : „6000 de plugari și muncitori din județul Gorj întruniți în ziua de 8 februarie în piața orașului Tîrgu-Jiu, încrezători în sinceritatea luptei ce o duceți pentru aplicarea programului dreptelor revendicări ale țăranilor și muncitorilor, vă asigură că nu vor înceta lupta pînă nu vor vedea instalat în fruntea țării un guvern F.N.D.“²³⁾.

Întrunirile, mitingurile și demonstrațiile sînt din ce în ce mai numeroase. Astfel, la 17 februarie are loc o mare adunare populară la

care au luat parte un număr însemnat de cetățeni din Tîrgu-Jiu și din cuprinsul județului Gorj, pentru a protesta împotriva uneltirilor reacționare ale unor membri ai guvernului ce se opun reformelor cerute grabnic de nevoile țării și susținute cu căldură de F.N.D. În moțiune se sublinia hotărîrea locuitorilor Gorjului de a continua lupta pentru îndeplinirea programului de guvernare al F.N.D. De asemenea, se cerea : participarea cu maxim de efort la război alături de Națiunile Unite pentru zdrobirea cît mai grabnică a hitlerismului și stîrpirea fascismului ; condițiilor din convenția de armistițiu, o politică de înfrățire cu naționalitățile conlocuitoare; grabnica înfăptuire a reformei agrare, măsuri împotriva speculanților și sabotorilor și totodată sprijinirea comercianților și industriașilor cinștiți, arestarea și judecarea criminalilor de război care au dus țara la dezastru. De asemenea, participanții asigură F.N.D. că gorjenii lui Tudor Vladimirescu, alături de întregul popor român, vor transforma programul de guvernare al F.N.D. în steagul de luptă al muncitorilor și țăranilor, că nu vor înceta lupta pînă ce destinele lor nu vor fi realizate. La sfîrșitul adunării, mulțimea a scandat : „Pentru forțele democratice grupate în F.N.D.“ ; „Pentru un guvern democratic“ ; „Trăiască alianța muncitorească țărănească“.

Intensa activitate și lupta politică desfășurată și condusă cu cucerire și fermitate de Comitetul județean Gorj al P.C.R., marile întruniri și demonstrații la care au participat locuitorii acestor meleaguri în zilele fierbinți ale lunii februarie 1945, au reflectat totala adeziune a lor la programul de guvernare al F.N.D. și hotărîrea nestrămutată de a instala la cîrma țării un guvern care să reprezinte interesele majore ale poporului.

Semnificativ în acest sens este și eroismul cu care a răspuns într-un număr destul de mare, populația Gorjului, la chemarea Comitetului regional de partid Oltenia de a participa la asaltul prefecturii din Dolj, desfășurat în ziua de 24 februarie 1945.

Din toate colțurile județului soseau într-un șuvoi neîntrerupt moțiuni ale adunărilor generale din întreprinderi, sate, mitinguri cetățenești, exprimînd hotărîrea neabătută a poporului de a instaura un guvern democratic. Toate moțiunile se încheiau aproape la fel.

Acele evenimente ale primăverii lui '45 vor rămîne neșterse în amintirea populației gorjene. Acțiunea de înlăturare a prefectului a fost concepută, organizată și condusă de Comitetul județean Gorj al P.C.R. În acest scop s-a hotărît pregătirea maselor pentru această sarcină și în primul rînd a comuniștilor. Reprezentantii comitetului județean de partid, în adunările celulelor, în cele de sindicat și U.T.C., aducînd la cunoștința tuturor hotărîrea luată, îndemneau cetățenii de a participa

în număr cât mai mare la acest însemnat eveniment, stabilit a se desfășura în dimineața zilei de 3 martie.

De asemenea, un rol de seamă în desfășurarea evenimentelor de la 3 martie l-au avut lămurirea și atragerea la acțiune a ofițerilor, subofițerilor și soldaților de la Unitatea militară 36 artilerie ce avea sarcina de a interveni în orice moment, pentru menținerea aparatului de stat, a prefectului în funcție.

Conform planului de acțiune, din timp stabilit de Comitetul județean Gorj al P.C.R., în zorii zilei de 3 martie 1945, muncitorii din întreprinderile județului cărora li s-au alăturat țărănimea satelor gorjane, încolonați în frunte cu comuniștii, purtând steaguri și lozinci, scandând inflăcărâte îndemnuri și chemări la luptă, au pătruns pe toate căile de acces, în orașul Tîrgu-Jiu, adunându-se într-o uriașă masă de demonstranți, ce grupau aproape 7 000 de participanți, în piața din fața sediului prefecturii.

În același timp, Comitetul județean de partid a trimis pe cei mai devotați comuniști, cadre de nădejde ale partidului, în sediul prefecturii, unde au ocupat punctele mai importante — telefoanele, telegraful etc. — pentru a izola și anihila orice legătură a prefectului cu capitala țării sau alte centre ale rezistenței reacțiunii.

Cei 7000 de cetățeni, îmbărbătați de comuniști își manifestau puternic adeziunea lor totală la programul F.N.D., să fie pus în fruntea țării un guvern democratic, iar în fruntea județului pe învățătorul Ion Modoran reprezentantul F.N.D. De asemenea, arătându-și ura față de reacțiune, demonstranții strigau în cor: „Afară din prefectură cu clica fascistă în frunte cu Covrig“, „Covrig să plece de bună voie din prefectură și să nu pună la încercare răbdarea noastră“.

În acest vuiet al maselor, prefectul Covrig nu a dat nici un răspuns. Atunci, pe loc s-a constituit o delegație formată din muncitori, țărani și intelectuali, din care făcea parte și Ion Modoran, care, pătrunzând în incinta prefecturii, a ajuns în cabinetul prefectului. Colonelul Covrig, înspăimântat de puternica demonstrație a celor 7 000 de participanți ce scandau continuu: „Afară cu călăul fascist Covrig“ și își exprimau dorința și hotărîrea de a avea un prefect democrat, după lungi discuții avute cu delegația, se vede nevoit să se recunoască înfrînt și să dea curs voinței unanime a demonstranților, părăsind funcția deținută.

Succesul obținut este adus la cunoștința maselor, din balconul localului prefecturii, de către comunistul D. Ivanovici, delegatul Comitetului regional al P.C.R. Oltenia, prin anunțarea înlocuirii prefectului Covrig cu reprezentantul Frontului Național Democrat, învățătorul Ion Modoran. Victoria forțelor democratice din Gorj este consemnată și-n

coloanele ziarului „Scînteia“ din 5 martie 1945 : „Poporul, armata și poliția contribuie la instalarea noului prefect în județul Gorj“²⁴). Acest mare succes al forțelor revoluționare, și în primul rînd al comuniștilor, va rămîne înscris cu litere de aur în istoria Gorjului, el fiind rodul acțiunilor întreprinse de masele populare din județ conduse cu pricepere și devotament de Comitetul județean Gorj al P.C.R., de celelalte forțe revoluționare și progresiste din județ.

Zilele următoare, pînă la instaurarea guvernului revoluționar democratic prezidat de eminentul om de stat, dr. Petru Groza, au cunoscut o amploare crescîndă acțiunile maselor din județul Gorj, alături de uriașele mitinguri care au avut loc în întreaga țară, prin care se manifesta entuziasmul și sprijinul față de primul guvern democratic. În orașul Tîrgu-Jiu și județul Gorj s-au organizat numeroase mitinguri la care au participat muncitori, țărani, intelectuali, toți locuitorii acestui străvechi colț de țară manifestînd bucuria victoriei care a deschis drum liber unor profunde transformări în viața economică și social-politică a țării.

N O T E

1. Arhiva Comitetului județean Gorj al P.C.R., dosar nr. 1/1945, f. 165.
2. „Înainte“, 9 sept. 1944.
3. Arhiva Comitetului județean Gorj al P.C.R., dosar nr. 1/1945, f. 68.
4. Idem, dosar nr. 1/1945, f. 68.
5. „Înainte“, 12 ianuarie 1945.
6. Arhivele Statului Filiala Tîrgu-Jiu, fond. Legiuirea Jandarmăriei Gorj, dos. nr. 40/1945, f. 1.
7. „Gorjanul“, 31 oct. — 7 noiembrie 1944.
8. Arhiva Comitetului județean Gorj al P.C.R., dos. 1/1945, f. 20.
9. „Scînteia“, 11 oct. 1944.
10. „Gorjanul“, 15—22 oct. 1944.
11. „Înainte“, 7 dec. 1944.
12. „Scînteia“, 21 sept. 1944.
13. Răscoalele țărănești din 1907, în Oltenia, Craiova, 1957, p. 133.
14. Arhivele Statului Filiala Tîrgu-Jiu, fond. Camera agricolă, P.c. 239, inv. 3751.
15. Idem, nr. 60, 1297/1945.
16. „Gazeta Gorjului“, 23 martie 1973.
17. Arhivele Statului Filiala Tîrgu-Jiu, fond. Colecția Unității jandarmărești, dos. nr. 51/1944—1945, f. 67.
18. „Scînteia“, 7 noiembrie 1944.
19. Idem, 1 noiembrie 1944.
20. Idem, 1 noiembrie 1944.
21. „Scînteia“, 19 februarie 1945.
22. Idem, 15 noiembrie 1944.
23. Idem, 11 februarie 1945.
24. Idem, 5 martie 1945.